

насильницьких посягань на життя і здоров'я співробітників об'єкта; попередження надзвичайних подій.

Деякі з діючих охоронних правових засобів підприємницької діяльності в Україні, в тому числі засоби захисту і відповідальності, недосконалі як у їх визначенні, так і у зазначенні підстав їх застосування та процедури реалізації, що в цілому знижує дієвість забезпечення підприємництва.

Часто права підприємців порушуються через незаконне втручання в їхню діяльність державних органів. Трапляються випадки порушення особистих немайнових прав підприємців. Це і зумовлює необхідність аналізу законодавства про охорону прав підприємців, у тому числі для визначення шляхів його вдосконалення. Серед правоохоронних засобів у сфері підприємництва важливу роль відіграють засоби захисту прав підприємців при порушенні їх державними органами. Право на підприємницьку діяльність включає можливість захисту від неправомірних дій як інших підприємців, так і збоку держави в особі її органів, у тому числі право на оскарження їхньої поведінки, що обмежує це право.

УДК 346.1:340.11(043.2)

Бортник Н.П., д.ю.н., професор,
Інститут права та психології,
Національний університет «Львівська політехніка», м. Львів
Конопацька К. Ю., студентка,
Навчально-науковий Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ

СИСТЕМА ГОСПОДАРСЬКОГО ЗАКОНОДАВСТВА: СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ

Господарське законодавство має комплексний характер, що обумовлюється комплексним характером його джерел. До системи правовідносин, що регулюються господарським законодавством поряд із господарсько-правовими правовідносинами входять певною мірою цивільно-правові, адміністративно-правові, кримінально-правові, фінансово-правові, земельно-правові та інші правовідносини, що обумовлює включення до його джерел відповідних нормативних актів з інших галузевих правових наук, які сприяють реалізації господарсько-правових відносин.

Система господарського законодавства – це розташування господарсько-правових актів з урахуванням їх зв'язків і властивостей.

Систематизацію господарського законодавства можна здійснювати за

різними критеріями:

1) за юридичною силою актів, у яких фіксуються господарсько-правові норми (вертикальна систематизація);

2) за предметом правового регулювання (горизонтальна систематизація): за видами і характером господарської діяльності, галузями і сферами народного господарства (економіки).

Критерій юридичної сили застосував законодавець у ст. 7 Господарського кодексу України (далі – ГК України) – «Нормативно-правове регулювання господарської діяльності». За юридичною силою нормативних актів система господарсько-правових актів складається з:

— положень Конституції України щодо забезпечення державою соціальної орієнтації економіки України (ст. 13), права громадян на підприємницьку діяльність (ст. 42) та приватну власність (ст. 41), щодо основних засад державного регулювання суспільних відносин у сфері вітчизняної економіки (ч. 4 ст. 13, статті 42, 92);

— законів України, що регулюють господарські відносини, провідне місце серед яких посідають кодифіковані акти: Господарський кодекс України (визначає основні засади господарювання, правовий статус її суб'єктів, правовий режим майна суб'єктів господарювання, основні засади зобов'язальних відносин і відповідальності за правопорушення у сфері господарювання, а також визначає особливості правового регулювання в окремих галузях і сферах господарювання), положення Цивільного кодексу, що мають застосовуватися на субсидіарних засадах (якщо Господарським кодексом не регулюється певна категорія відносин у сфері господарювання; наприклад, щодо договору факторингу), Кодекс торговельного мореплавства та ін.; закони (наприклад, «Про концесії» від 16.07.1999 р.; «Про інститути спільного інвестування» від 05.07.2012 р.; «Про кооперацію» від 10.07.2003 р.; «Про цінні папери та фондовий ринок» під 23.02.2006 р. та ін.;

— постанов Верховної Ради України;

— указів Президента України;

— актів Кабінету Міністрів України, нормативно-правові акти міністерств та відомств, рішення органів місцевої влади та органів місцевого самоврядування тощо;

— локальних нормативних актів, що приймаються (укладаються) безпосередньо суб'єктами господарювання або їх засновниками (установчі та внутрішні правові документи суб'єктів господарських відносин).

Джерелом господарського права можуть бути і міжнародні договори України (універсальні, міжнародних організацій, двосторонні), ратифіковані Верховною Радою України або укладені за її згодою.

Своєрідним джерелом права є звичаї ділового обороту, в тому числі міжнародні торговельні звичаї (згідно зі ст. 2 Закону України «Про режим

іноземного інвестування», оцінка окремих видів іноземних інвестицій може здійснюватися за міжнародними торговими звичаями; ст. 7 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України) закріплює принцип застосування звичаїв ділового обороту, що стосується сфери підприємництва, тобто комерційної господарської діяльності [3]). ГК України в ст. 38 визначає основні засади застосування правил професійної етики у конкуренції, що можуть використовуватися при укладенні договорів, розробці установчих та інших документів суб'єктів господарювання (тобто є узвичаєннями, що застосовуються лише за згодою суб'єктів господарювання).

Регулювання відносин у сфері господарювання може здійснюватися і за допомогою правил професійної етики у сфері конкуренції, що приймаються саморегульованими заінтересованими організаціями за погодженням з Антимонопольним комітетом України (ч. 1 ст. 38 ГК України). Проте такі правила так само, як і правила професійної етики у сфері конкуренції, належать до узвичаєнень, оскільки застосовуються за умови посилання на них у договорі, установчих та інших правових документах суб'єктів господарювання (ч. 2 ст. 38 ГК України).

Відповідно до систематизації нормативних актів за предметним критерієм розрізняють:

— компетенційні нормативні акти, тобто такі нормативно-правові акти різної юридичної сили, що визначають правове становище суб'єктів господарських відносин (розділ II «Суб'єкти господарювання» ГК України; закони «Про товарну біржу», «Про інститути спільного інвестування», «Про кооперацію», «Про холдингові компанії в Україні» та ін.);

— договірне право як інститут господарського законодавства, що регулює зобов'язальні відносини у сфері господарювання. До джерел цього інституту належать норми Господарського кодексу України (глава 20 «Господарські договори», глави 30-36); Цивільного кодексу (глави 52-54, 56, 58, 60-77), закони «Про інвестиційну діяльність», «Про публічні закупівлі», «Про інноваційну діяльність», «Про концесії», «Про угоди про розподіл продукції» тощо)

До окремих інститутів господарського законодавства належать нормативні акти, що регулюють ринок капіталів, страхування, інвестиційну діяльність, зовнішньоекономічну діяльність, порядок розгляду господарських спорів тощо.

Отже, сучасна структура господарського законодавства України включає в себе різноманітні за своєю юридичною силою джерела (законодавчі та нормативно-правові акти). Серед них – Конституція України та конституційні закони; чинні закони України; постанови Верховної Ради України, укази Президента України; постанови Кабінету Міністрів України, нормативно-правові акти міністерств та відомств,

рішення органів місцевої влади та органів місцевого самоврядування тощо. Сукупність зазначених нормативно-правових актів загалом формує систему законодавства України й зокрема систему господарського законодавства, яка упорядкована за певною ієрархією, із чітко вираженою структурою, взаємообумовленістю, взаємозв'язком та взаємозалежністю.

УДК 346.7: 629.73 (0477)(043.2)

Гаврилiшин А.П., к.ю.н, доцент,
Навчально-науковий інститут права,
Університет державної фіскальної служби України, м. Ірпінь

Емельянов В.І., студент,
Навчально-науковий Юридичний інститут
Національний авіаційний університет, м. Київ

СУЧАСНИЙ СТАН ГОСПОДАРСЬКО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ЛІТАКОБУДУВАННЯ В УКРАЇНІ

В Україні за роки незалежності було прийнято велику кількість нормативно-правових актів, покликаних регулювати господарську діяльність авіаційних підприємств. Водночас перед Україною стоїть завдання наближення законодавства України до вимог міжнародного правового простору, зокрема у сфері регулювання економічних відносин, що додатково актуалізує проблему вдосконалення законодавства в авіаційній сфері. Слід констатувати значне зростання уваги до авіаційного законодавства, стану врегульованості господарських відносин у цій сфері, висловлюються різні пропозиції щодо його вдосконалення.

Необхідно також приділити увагу особливому завданню-виведенню авіаційних підприємств із фінансової кризи. Для цього потрібно всебічно аналізувати перспективи галузі – під кутом зору глобальної та регіональної конкурентоздатності української авіаційної промисловості. Не можна уникнути і констатації низки перешкод, що заважають Україні вийти на світовий рівень літакобудування і отримувати достойні прибутки. Так, за роки незалежності розвиток авіаційної галузі України гальмувався через відсутність достатньої для її нормального функціонування спеціальної правової бази як на рівні господарсько-правового забезпечення ефективного функціонування державного сектору економіки, так і на галузевому рівні, що вимагає певної систематизації законодавчого регулювання, з тим аби спростити застосування господарсько-правових засобів державного регулювання.

Сучасне законодавство України з питань правового регулювання авіаційної промисловості є досить суперечливим, внутрішньо неузгодженим, позбавленим системної єдності, правова база розвивається